

กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษา ตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

Strategies for Creative Community-Based Tourism Development: A Case Study of Thang-Phra Subdistrict, Pho Thong District, Ang Thong Province

วรพจน์ ตรีสุข¹, อัจฉิรา ทิวงษ์^{2*}, นภชนก ตลับเงิน³

Worrapot Treesuk¹, Atchira Tiwasing^{2*}, Naphachanok Talabngoan³

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต^{1,3}

Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University^{1,3}

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี^{2*}

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi^{2*}

worrapot.t@pkru.ac.th¹, atchira_t@rmutt.ac.th^{2*}, naphachanok.t@pkru.ac.th³

ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)^{2*}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ทั้งนี้ เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ปฏิบัติงานและชาวบ้านในตำบลทางพระ 2 กลุ่ม คือ ภาคประชาชน 10 คน และหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น 6 คน ใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตโดยตรงเป็นเทคนิคเสริม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตำบลทางพระ มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ การผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายและการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

This study was qualitative research aimed at analyzing factors affecting creative community-based tourism development and investigating the tourism potential of Thang-Phra Subdistrict, Pho Thong District, Ang Thong Province. This was to propose its creative community-based tourism development strategies. Collected data by in-depth interviews with two groups of key informants consisting of ten public sectors and six local government officers. Moreover, participatory observation and direct observation were applied to get comprehensive evidence. The findings underlined that its strategy has four strategies—the media production of public relations to promote sales and marketing, the development of community products to boost the grassroots economy, the development of routes connecting creative community-based tourism, and the creation of collaborative networks to drive community-based tourism development.

Keywords: Strategy, Community-based Tourism, Tourism Development

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นต้นทุนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นและเกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ (ชมพู่ โกติรัมย์ และ สุปัญญา จันทร์เพ็ญศรี, 2565) ตลอดจนความสมดุลด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์การชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนท่ามกลางความแตกต่างในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), 2560) สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน มีเป้าหมายในการใช้ความรู้และทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างขีดความสามารถของชุมชน ช่วยชุมชนสร้างความเข้มแข็ง รักษาความสามารถในการกำหนดและบรรลุมิติประสงค์ของการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับทิศทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทยที่นักท่องเที่ยวต้องการใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่นและไปกับร้านอาหารชุมชน โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเลือกจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเป็นแหล่งชุมชนท้องถิ่นในเมืองรองเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวตามรอยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ศศิชา หมดมลทิล, 2562) สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีแนวโน้มเติบโตระยะยาว

เทศบาลตำบลทางพระมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มคล้ายอ่าง องค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจคือ แหล่งน้ำการเกษตร การคมนาคมและไฟฟ้าเชื่อมโยงทุกพื้นที่ มีกิจกรรมเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพ มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คลินิก หน่วยแพทย์ฉุกเฉิน รถฉุกเฉิน ประปาหมู่บ้าน ประชาชนนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อน และมีระบบอินเทอร์เน็ต แต่สถานที่ราชการยังคงใช้ระบบโทรศัพท์พื้นฐานในการติดต่อสื่อสาร (เทศบาลตำบลทางพระ, 2565) จากข้อมูลดังกล่าว ตำบลทางพระมีทรัพยากรเอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผนวกกับประชาชนมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยการใช้องค์ภูมิปัญญา วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณี อย่างไรก็ตามโครงสร้างการบริหารงานของเทศบาลตำบลทางพระขาดส่วนงานและผู้รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง ทำให้ขาดการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของบุคลากรในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เพียงพอ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพไม่ดีพอ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

ผู้ศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนตำบลทางพระสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาศักยภาพของพื้นที่ เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้กับตำบลทางพระ ผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และภาคประชาชนในพื้นที่ นำข้อมูลไปเป็นแนวทางพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ไปยังยืนให้คนในชุมชนของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ภาคที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลฐานทรัพยากรในพื้นที่ ใช้เป็นแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้กับตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ตลอดจนนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน
2. เทศบาลตำบลทางพระ และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด มีข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของคน และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาชุมชนของประชาชนตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม—1) ภาคประชาชน 10 คน ได้แก่ ผู้นำกลุ่มอาชีพและสมาชิก 7 คน และประชาชน 3 คน และ 2) หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น 6 คน ได้แก่ เทศบาลตำบลทางพระ 3 คน และสำนักงานการปกครองท้องถิ่น 3 คน ผู้ศึกษากำหนดประเด็นคำถามไว้เป็นแนวทาง กระตุ้นให้เล่าเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย ใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบลูกโซ่ โดยเลือกตัวอย่างที่มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติตามที่ต้องการ จากนั้นอาศัยการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลหลักที่ได้เก็บข้อมูลไปแล้ว ผู้ศึกษาติดต่อเข้าสัมภาษณ์บุคคลที่ถูกแนะนำไว้ ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลที่เพียงพอหรือข้อมูลอิ่มตัว (อัสวิน แสงพิกุล, 2562)

2. เครื่องมือในการศึกษา ประกอบด้วย 1)การสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีโครงสร้างเชิงลึก เตรียมคำถามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่มหลัก—1) ภาคประชาชน และ 2) หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น คำถามเป็นลักษณะแบบกึ่งมีโครงสร้าง และแบบปลายเปิด ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีคำถามติดตามให้อธิบายเพิ่มเติม กรณีต้องการความกระจ่างจากผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการขออนุญาตใช้กล้องบันทึกภาพ โทรศัพท์บันทึกเสียง ทั้งนี้เก็บข้อมูลเป็นความลับ 2) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตโดยตรง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ 1) ภาคประชาชน—ผู้นำและสมาชิกกลุ่มอาชีพ และประชาชนทั่วไป และ 2) หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น—นายกเทศมนตรี นักพัฒนาชุมชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ของตำบลทางพระ เพื่อประเมินปัญหาและความต้องการ วิเคราะห์สภาวะการณ์และกำหนดแนวทาง เป็นการสังเกตอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการติดตาม บันทึกเสียงวิเคราะห์ไปพร้อมกัน ใช้การสังเกตตรง

เพื่อสำรวจข้อมูลสภาพทั่วไปด้านกายภาพ โครงสร้างและความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน เพื่อเพิ่มความเข้าใจ โดยสังเกตองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5As) ตามแนวคิดของ Dickman (1996) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ ที่พักแรม การเข้าถึงชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว พร้อมการบันทึกภาพ ผู้ศึกษาใช้กล้องถ่ายรูปและแบบสังเกตตรง เป็นเครื่องมือหลักในการสังเกต และ 3) **การวิเคราะห์เอกสาร** ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือและเอกสารท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น รายงานประจำปีหน่วยงานท้องถิ่น และเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล และตีความข้อมูลให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตตรง การสัมภาษณ์เชิงลึก และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้เป็นข้อมูลหลัก 2 ประเภท—1) **ข้อมูลทุติยภูมิ** เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ รวมถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชนตำบลทางพระ และ 2) **ข้อมูลปฐมภูมิ** เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตตรง ซึ่งผู้ศึกษาเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ทำการวิเคราะห์แก่นสาระและแบ่งเป็นหมวดหมู่ โดยวางแผนทางการวิเคราะห์เบื้องต้น จัดระบบข้อมูลและแยกประเภทของข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ให้รหัส จัดกลุ่มหัวข้อข้อความที่เหมือนกันไว้รวมกัน ตีความ พิจารณาเลือกประโยคข้อความสั้น ๆ ที่สื่อความหมายเดียวกัน สร้างข้อสรุปจากกระบวนการตีความและจัดหมวดหมู่เป็นแก่นเรื่อง โดยจัดทำแผนภูมิแยกตามหัวข้อ ตามแนวทางของภานุพันธุ์ อักษรเสื่อ และคณะ (2565) นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วย Index of Item Objective Congruence (IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และกำหนดให้ค่า IOC ในแต่ละข้อไม่ต่ำกว่า 0.5 ตามแนวทางของ อัสวิน แสงพิบูล (2562) โดยผลจากการทำ IOC รวมทั้งหมดของทุกตอนมีค่าเท่ากับ 1 ดังนั้นเครื่องมือของผู้ศึกษาวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ

ผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้ผลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาคประชาชน ได้ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคประชาชน จำนวน 10 คน ได้แก่ 1) ผู้นำกลุ่มอาชีพและสมาชิก จำนวน 7 คน และ 2) ประชาชนทั่วไป จำนวน 3 คน รายละเอียดมี ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอาศัยอยู่ในตำบลทางพระ เป็นเวลา 68 ปี จำนวน 1 คน, 60 ปี จำนวน 1 คน, 53 ปี จำนวน 3 คน, 43 ปี จำนวน 1 คน และ 4 ปี จำนวน 4 คน **ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลทางพระ** เป็นระยะเวลา 1 ปี จำนวน 6 คน, 4 ปี จำนวน 2 คน และ 25 ปี จำนวน 2 คน ปัจจุบันเป็นประธานกลุ่มอาชีพและสมาชิก จำนวน 7 คน และเป็นประชาชนตำบลทางพระ จำนวน 3 คน **มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นระยะเวลา** 12 ปี จำนวน 2 คน, 5 ปี จำนวน 2 คน และ 4 ปี จำนวน 6 คน **หน่วยงาน/องค์กรที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทำงานอยู่มีบทบาทและหน้าที่** เป็นศูนย์การเรียนรู้กลุ่มอาชีพ เช่น เพาะเห็ด แปรรูปอาหาร และการแปรรูปไม้สัก เป็นต้น **เคยมีประสบการณ์พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในทิศทางเดียวกัน** คือ เคยไปศึกษาดูงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากพื้นที่อื่นในต่างจังหวัด เช่น จังหวัดนครนายก สระบุรี กาญจนบุรี และเชียงใหม่ เคยออกร้านในงานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เช่น ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ **ตำบลทางพระ** ไว้ว่า ที่ผ่านมายังไม่มีการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หากมีการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวจะเป็นผลดี ชุมชนจะมีรายได้และเป็นที่รู้จักของคนภายนอก แต่ต้องมีความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อนการดำเนินงาน

1.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลทางพระ ที่ได้จากการศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกตามแนวคิด McKinsey 7S Model ของ Peters & Waterman (2011) และ PEST ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

Model ของ Wheelen & Hunger (2002) สรุปผลการศึกษาวเคราะห์ด้วย SWOT ตามแนวคิดของ Albert (2005) รายละเอียด ดังนี้

1.2.1 McKinsey 7S Model พบว่า มีกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประชุม คณะกรรมการและสมาชิกหมู่บ้านร่วมกันเสนอความคิดเห็น ทำการโหวตเสียงข้างมากเพื่อลงมติ อย่างไรก็ตาม ยังขาดแผน และงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้าน**โครงสร้าง** พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านและ คณะกรรมการกลุ่ม แบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน พบข้อสังเกตว่า คณะกรรมการบางกลุ่มเลือกและแต่งตั้งจากประธานกลุ่ม เพียงคนเดียว และคัดเลือกจากข้าราชการเกษียณอายุ กลุ่มต่าง ๆ มี**ระบบการบริหารงาน**แบบครอบครัว ถ้อยทีถ้อยอาศัย ทุกกลุ่มบริหารงานโปร่งใสตรวจสอบได้ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจกระบวนการดำเนินโครงการ ด้าน**รูปแบบ** พบว่า มีรูปแบบการบริหารแตกต่างกัน บางกลุ่มให้สนับสนุนเพิ่มองค์ความรู้และการศึกษาให้กับเยาวชนและผู้สูงอายุที่ต้องการมีความรู้เพิ่ม บางกลุ่มให้คนที่สนใจในเรื่องเดียวกันรวมกลุ่มกัน เพื่อการดำเนินงานและรับการสนับสนุนอาชีพ ด้าน**บุคลากร** พบว่า ประชาชนมีความรักสามัคคี มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ด้าน**ทักษะ** พบว่า ประชาชนมีทักษะหลากหลายแตกต่างกัน เช่น มีทักษะตีกลองยาว เกษะลายไทย จักรสาน แปรรูปขนมไทย และเกษตรกรรม แต่วัยรุ่นและวัยแรงงานส่วนใหญ่ทำงานนอกพื้นที่และต่างจังหวัด ประชาชนที่เหลือส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดทักษะและองค์ความรู้ด้านการตลาดประชาสัมพันธ์ **ค่านิยมร่วม** พบว่า ประชาชนทุกวัยมีมุมมองและทิศทางการพัฒนาตำบลไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาหมู่บ้านโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

1.2.2 PEST Model พบว่า ด้าน**การเมือง** มีนโยบายผลักดัน “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เปิดโอกาสให้ตำบลทางพระ พัฒนาและการรวมกลุ่มเพื่อผลิตสินค้าของชุมชน มีนโยบายพัฒนาชุมชนในมิติรายได้ ใช้อชีพ และคุณภาพชีวิต ด้าน**เศรษฐกิจ** พบว่า มีการรวมกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มแปรรูปขนมไทย แปรรูปกล้วย เป็นต้น เปิดโอกาสให้หน่วยงานราชการสนับสนุนงบประมาณและเครื่องจักรในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น สนับสนุนเครื่องอบกล้วย เครื่องบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลผลิตยังไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับตำบล ด้าน**สังคมวัฒนธรรม** พบว่า หมู่บ้านของตำบลทางพระได้รับคัดเลือกระดับจังหวัดเป็นหมู่บ้านศิลปิน เป็นโอกาสของชุมชนสร้างความเข้มแข็งและขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น กิจกรรมสวดมนต์ทุกวันพุธ วันเข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ และบวชนาคภาคฤดูร้อน เป็นต้น ด้าน**เทคโนโลยี** พบว่า มีการเผยแพร่กิจกรรมของชุมชนผ่านเฟซบุ๊กและไลน์ ผู้สูงอายุขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี ขาดคนขับเคลื่อนการขายและการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ แม้จะมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนและส่งเสริมองค์ความรู้ก็ตาม

ปัญหาพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลทางพระ พบว่า หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีฝ่ายที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวโดยตรง อีกทั้งภาคประชาชนหรือชุมชนไม่เคยขอรับคำปรึกษาและแสดงความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อหน่วยงานระดับจังหวัด นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของเทศบาลตำบลทางพระมีไม่ชัดเจน

1.2.3 การวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่กระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระในมุมมองของตัวแทนภาคประชาชน สรุปได้ว่าตำบลทางพระมี **1) จุดแข็ง (Strengths)** คือ ชุมชนมีความรักความสามัคคี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการกลุ่ม แบ่งหน้าที่ดำเนินงานชัดเจน มีการประชุมและลงมติเสียงข้างมาก คณะกรรมการหมู่บ้านให้การสนับสนุนด้านการศึกษาให้กับเยาวชนและผู้สูงอายุที่ต้องการมีความรู้เพิ่มเติม จังหวัดอ่างทองคัดเลือกตำบลเป็นหมู่บ้านศิลปิน และกลุ่มอาชีพของชุมชนมีรูปแบบการบริหารงานแบบครอบครัวและถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ตลอดจนบริหารงานเน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ **2) จุดอ่อน (Weaknesses)** คือ ตำบลทางพระไม่ชัดเจนในงานดูแลด้านการท่องเที่ยวโดยตรง กลุ่มอาชีพบางกลุ่มมีลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบครอบครัวเดียว เลือก

คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ ผู้สูงอายุขาดทักษะการบริหารจัดการกลุ่ม และการประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาด วิทยุร่วมวิทยุแรงงานทำงานนอกพื้นที่และต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก สินค้าของชุมชนยังสร้างรายได้ให้กับตำบลไม่ได้ และประชาชนในชุมชนไม่เคยขอรับคำปรึกษาและแสดงความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด 3) โอกาส (Opportunities) คือ หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นมีนโยบายดำเนินงานหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ หน่วยงานราชการต่าง ๆ สนับสนุนงบประมาณและเครื่องจักรในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น สนับสนุนเครื่องอบกล้วย เครื่องบำบัดน้ำเสีย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เปิดโอกาสให้ชุมชนประชาสัมพันธ์กิจกรรมบนสื่อสังคมออนไลน์ผ่านเฟซบุ๊กและไลน์ และ 4) ภัยคุกคาม (Threats) คือ มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ทำให้การพัฒนาชุมชนของตำบลหยุดชะงักลงและขาดการดูแล ตลอดจนน้ำมันมีราคาสูงขึ้นต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการมีราคาแพง ในขณะที่พืชผักทางการเกษตรของเกษตรกรมีราคาถูก

1.3 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน พบว่า ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้องค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะความรู้ด้านการท่องเที่ยวและบริการ การต้อนรับเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ทักษะสัมมาชีพ สำหรับ**แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน** พบว่า บางกลุ่มอาชีพเกษตรกรไม่สนใจทำอาชีพใหม่ แต่บางกลุ่มเสนอแนวทางให้มีการส่งเสริมองค์ความรู้ในการหมักไวน์จากมะม่วงหาวมะนาวโห่ และปลูกผักกางมุ้ง ตลอดจนการท่องเที่ยวโดยชุมชน และอาชีพที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ชุมชนมีอุปสรรคด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาด จึงเสนอแนวทางให้มีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการตลาด

1.4 ทฤษฎีการในพื้นที่ ใช้แบบสังเกตตรงควบคู่กับแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1.4.1 แบบสังเกตตรง องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5As) ตามแนวคิดของ Dickman (1996) ศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบล ผลการวิเคราะห์จากแบบสังเกตตรง สรุปได้ ดังนี้

1) **ด้านสิ่งดึงดูดใจ** พบว่า ไม่มีสิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ แต่พบเห็นสิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรม—บ้านทรงไทยรูปแบบดั้งเดิมและรูปแบบประยุกต์ สวนมะม่วงหาวมะนาวโห่ การทำนาและฟาร์มเห็ด งานช่างฝีมือ ผักไทยวัดจันทร์ ขนมัง ขนเมียน การละเล่นละครชาตรี ตีกลองยาว และรำกลองยาว พื้นที่ตำบลใกล้เคียงมีสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรม เช่น พระตำหนักคำหยาด และวัดขุนอินทประมูล เป็นต้น

2) **ที่พักแรม** ไม่มีที่พักให้บริการ แต่ใช้บริการที่พักแรมในพื้นที่ตำบลข้างเคียง ในอำเภอโพธิ์ทอง ทั้งนี้ที่พักแรมในอำเภอโพธิ์ทองต้องได้รับการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และทักษะการให้บริการ การตั้งราคาขายให้สอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการและระดับการให้บริการของที่พัก

3) **การเข้าถึง/การเดินทางมายังชุมชน** พบว่า มีถนนหลักลาดยางเข้าถึงโดยรถยนต์ส่วนบุคคล มีแสงไฟส่องสว่างสองข้างทางพอเพียงในเวลากลางคืน มีถนนคอนกรีตเข้าสู่หมู่บ้าน แต่มีขนาดเล็ก แคบ และไม่มีป้ายบอกทาง ภายในชุมชนไม่มีรถโดยสารประจำทางให้บริการ

4) **สิ่งอำนวยความสะดวก** พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถสังเกตเห็นได้มี 4 ประเภท คือ 1) **หน่วยบริการสาธารณสุข**—โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในหมู่ที่ 1 – 3 2) **หน่วยบริการอาหารและเครื่องดื่ม**—ร้านอาหารชุมชน 3) **หน่วยบริการโทรคมนาคม**—มีสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย และ 4) **ร้านค้าชุมชน**—ร้านโชห่วย ภายในชุมชนไม่มีสถาบันการเงินให้บริการ

5) **กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการ** พบว่า กิจกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนจำแนกเป็น 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) **กิจกรรมทางพุทธศาสนา**—การสวดมนต์ และหมู่บ้านศีลห้า

และ 2) กิจกรรมกลุ่มอาชีพ—โคกหนองนา กลุ่มไม้กวาดทางมะพร้าว ขนมหไทย แปรรูปไม้สัก วิชาหกิจชุมชนมะม่วงหาวมะนาวโห่ และศูนย์การเรียนรู้ฟาร์มเห็ด

1.4.2 แบบสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีโครงสร้างเชิงลึก กล่าวถึงตำบลทางพระว่าไม่มีทรัพยากรที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แต่ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในตำบลทางพระมีความโดดเด่น—สถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยทั้งแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ยาเห็ดโคนดำ แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด ปลาเปรี้ยว (ปลาส้ม) การนุ่งโจงกระเบนที่แตกต่างตามเทศกาล ช่างปูนปั้น ช่างแกะลาย ช่างปรุงเรือนไทย ช่างแทงหยวกกล้วยลายไทย และกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มไม้กวาดทางมะพร้าว ขนมหไทย แปรรูปไม้สัก และกลุ่มจักรสาน การละเล่นละครชาตรี เป็นต้น โดย**แนวทางพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่** สู่การแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่านำมาซึ่งรายได้เสริมแก่คนในชุมชน มีหลายแนวทาง เช่น การแปรรูปกล้วยน้ำว้าจากการทอดและการตาก ไปสู่การเป็นยาสมุนไพร การแปรรูปมะม่วงจากการกวนเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น การแปรรูปมะม่วงหาวมะนาวโห่เป็นเครื่องดื่มไวน์ การทำเห็ดอบแห้ง เห็ดกระป๋อง และยาจากเห็ดโคนดำ เป็นต้น

1.5 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง ควรพัฒนากลุ่มอาชีพของตำบลให้เป็นศูนย์เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของตำบลในรูปแบบสภาพที่จริงแท้ กระตุ้นการรับรู้ให้กับบุคคลภายนอก พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้าน

2. หน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์รายบุคคลแบบมีโครงสร้างเชิงลึกหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 คน 1) เทศบาลตำบลทางพระ จำนวน 3 คน คือ นายกเทศมนตรีตำบลทางพระ นักพัฒนาชุมชน และ 2) สำนักงานการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผลการวิเคราะห์สรุปตามประเด็นคำถามได้ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักอาศัยอยู่ในตำบลทางพระ เป็นเวลา 42 ปี จำนวน 1 คน, 34 ปี จำนวน 2 คน และ 4 ปี จำนวน 3 คน **ทำงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลทางพระ** เป็นเวลา 1 ปี จำนวน 3 คน, 5 ปี จำนวน 2 คน และ 8 เดือน จำนวน 1 คน ปัจจุบันมี**หน้าที่รับผิดชอบ**เป็นกำนันตำบลทางพระ จำนวน 1 คน, ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 2 คน **หน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวเป็นระยะเวลา** 20 ปี จำนวน 2 คน, 10 ปี จำนวน 3 คน และ 8 เดือน จำนวน 1 คน โดยบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน/องค์กรที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทำงานอยู่ เป็นผู้นำการพัฒนาและดูแลโครงการโคกหนองนาโมเดล และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น **เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน** ทิศทางเดียวกับตัวแทนภาคประชาชน คือ เคยศึกษาดูงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากพื้นที่อื่นต่าง และเคยไปเที่ยวชมชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดอื่น ให้ความเห็นทิศทางเดียวกับตัวแทนภาคประชาชนว่า ที่ผ่านมามาตำบลทางพระยังไม่มีมีการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน หากพัฒนาเรื่องดังกล่าวจะเป็นผลดีกับประชาชน มีรายได้เพิ่มขึ้นชุมชนจะเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตามแนวคิด McKinsey 7S Model ของ Peters & Waterman (2011) และ PEST Model ของ Wheelen & Hunger (2002) สรุปผลการวิเคราะห์ SWOT ตามแนวคิดของ Albert (2005) ดังนี้

2.2.1 McKinsey 7S Model พบว่า **ด้านกลยุทธ์** ที่หน่วยงานราชการตำบลทางพระใช้พัฒนาองค์กร คือ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบบุคลากรในสำนักงานเทศบาลออกเป็นฝ่าย กำหนดภาระงานตรงกับความสามารถให้กับบุคลากร **ด้านโครงสร้างบริหารงาน** พบว่า ยังไม่มีส่วนงานดูแลภารกิจด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากขาดงบประมาณสรรหาบุคลากร จึงมอบหมายให้นักพัฒนาชุมชน เป็นนักพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบล จึงไม่มีความรู้ด้านการ

ท่องเที่ยวโดยตรง สำหรับโครงสร้างการบริหารระดับชุมชน พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านแบ่งออกเป็น 8 ด้าน ดูแลด้านอำนวยการ ประชาสัมพันธ์ เศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข การรักษาความปลอดภัย ศาสนาวัฒนธรรม และดูแลทั่วไป หน่วยงานระดับเทศบาลตำบล วางระบบการบริหารงานในรูปแบบราชการตามโครงสร้างองค์กร การวางระบบการบริหารงานในระดับชุมชน พบว่า มีระบบบริหารงานแบบครอบครัว แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการบริหารงานเพื่อความโปร่งใส ในด้านรูปแบบการบริหารงาน สนับสนุนการเพิ่มองค์ความรู้และการศึกษาให้เยาวชนและผู้สูงอายุที่ต้องการ ให้คนที่สนใจเรื่องเดียวกันรวมกลุ่มเพื่อการทำงานรับการสนับสนุนอาชีพจากภาครัฐและเอกชน สำหรับด้านบุคลากร พบว่า คิดเห็นในทิศทางเดียวกัน คือ ประชาชนรักสามัคคีกันและมีภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคลากรดูแลและพัฒนาชุมชนไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและขาดความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะของบุคลากร พบว่า หน่วยงานรัฐขาดทักษะการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชน แต่สามารถพัฒนาให้มียุทธศาสตร์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพิ่มเติมได้ ด้านค่านิยมร่วม พบว่า บุคลากรภายในองค์กรขาดจิตสาธารณะในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน แตกต่างจากค่านิยมร่วมของประชาชนในตำบลทางพระที่มีทัศนคติและมุมมองในการพัฒนาหมู่บ้านแบบเดียวกันทุกช่วงวัยและมีจิตอาสา

2.2.2 PEST Model พบว่า ด้านการเมือง ระดับตำบลมีนโยบายพัฒนาชุมชนในมิติการสร้างรายได้ อาชีพ และคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนเข้าร่วมกลุ่มอาชีพในโครงการต่าง ๆ เช่น กลุ่มแปรรูปขนมไทย กลุ่มแปรรูปกล้วย แต่ยังไม่สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีอยู่ในตำบลได้ และผลิตภัณฑ์ของตำบลที่มีอยู่ไม่สามารถสร้างรายได้ ขาดการนำผลวิจัยด้านวัตถุดิบสู่การยกระดับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะการแปรรูปอาหาร ด้านสังคมวัฒนธรรม พบว่า เทศบาลตำบลทางพระเป็นหมู่บ้านศีลห้า สร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การสวดมนต์ทุกวันพุธ วันเข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ และการบวชนาคภาคฤดูร้อน ด้านเทคโนโลยี พบว่า เผยแพร่กิจกรรมชุมชนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เพจบุ๊กและไลน์ อุปสรรคสำคัญด้านเทคโนโลยี คือ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่มีความเชี่ยวชาญเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การขาย และประชาสัมพันธ์

ปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลตำบลทางพระ ไม่มีส่วนงานที่ดูแลด้านการท่องเที่ยวโดยตรง

2.2.3 การวิเคราะห์ SWOT การศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ที่กระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตำบลทางพระ ในมุมมองตัวแทนหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่น พบว่า 1) **จุดแข็ง (Strengths)** ของตำบลทางพระมีนโยบายการพัฒนาชุมชนในการสร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตให้คนในตำบล กำหนดภาระงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ดูแลด้านอำนวยการ ประชาสัมพันธ์ เศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข รักษาความปลอดภัย ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ (ดูแลทั่วไป) มีคณะกรรมการหมู่บ้าน สนับสนุนการศึกษาให้เยาวชนและผู้สูงอายุที่ต้องการมีความรู้เพิ่มเติม มีนโยบายสนับสนุนให้รวมกลุ่มเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาสัมมาชีพจากภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนมีความรักสามัคคี และมีภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) **จุดอ่อน (Weaknesses)** คือ ส่วนงานที่ดูแลภารกิจด้านการท่องเที่ยวของชุมชนไม่ชัดเจน เนื่องจากขาดงบประมาณการจ้างบุคลากร นักพัฒนาชุมชนมีไม่เพียงพอ บุคลากรขาดทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการพัฒนาชุมชน และทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์ มียุทธศาสตร์ความรู้ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ และขาดจิตสาธารณะพัฒนาชุมชนร่วมกัน ประชาชนขาดการนำผลวิจัยผลิตภัณฑ์มายกระดับการแปรรูปอาหาร ไม่สามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีอยู่ในตำบลได้ ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในตำบลไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับตำบลได้ และประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่มีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ 3) **โอกาส (Opportunities)** ที่พบคือเทศบาลตำบลทางพระได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านศีลห้า สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การ

สวดมนต์ทุกวันพุธ วันเข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ การบวชเณรภาคฤดูร้อน โดยมีการเผยแพร่กิจกรรมของชุมชนบนเฟซบุ๊ก และไลน์ และ 4) **ภัยคุกคาม (Threats)** คือ โรคโควิด19 แพร่ระบาดในวงกว้าง ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในตำบลทางพระต้องหยุดชะงัก

2.3 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 2 กลุ่ม ให้ข้อมูลในทิศทางเดียวกัน คือ ทักษะของประชาชนไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการให้บริการ ต้องการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริการ และการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตลอดจนทักษะการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ สำหรับ**แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชน** พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอให้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ประชาชนมีองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารและวัฒนธรรม จัดบันทึกภูมิปัญญาอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน การตลาดเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ และเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์

2.4 ทรัพยากรในพื้นที่ ไม่มีทรัพยากรที่ดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แต่มีทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นที่โดดเด่น ได้แก่ สถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ช่างปูนปั้น ช่างแกะสลัก ช่างปูนปั้น ช่างแกะสลัก เรือไทย ช่างแทงหยวกกล้วยลายไทย กลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มไม้กวาดทางมะพร้าว กลุ่มขนมไทย กลุ่มแปรรูปไม้สัก และการละเล่นละครชาตรี เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่ ผู้การแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าที่นำมาซึ่งรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน พบว่า ควรมีการแปรรูปข้าวให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อยกระดับและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวของตำบลทางพระ

2.5 ข้อเสนอแนะต่อกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ **อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง** รวบรวมได้หลากหลายวิธี เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของตำบลสู่ภายนอกเพื่อสร้างการรับรู้ ยกระดับสินค้าของชุมชน พัฒนาบรรจุภัณฑ์และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ให้ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน สร้างความหลากหลายให้กับกิจกรรม/ผลิตภัณฑ์ภายในตำบลเพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน การสร้างเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนฝูงเชื่อมโยงสู่ภายนอก ดึงคนในตำบลกลับมาทำงาน/กิจกรรมให้กับตำบลผ่านกิจกรรมต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา

สรุปผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง สรุปการวิเคราะห์ SWOT ถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ได้ว่า เทศบาลตำบลทางพระมี **1) จุดแข็ง (Strengths)** คือ มีการกำหนดภาระงานให้กับบุคลากรตรงตามหน้าที่ความรับผิดชอบและความรู้ความสามารถ ชุมชนแต่งตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน ดูแลด้านอำนวยการ ประชาสัมพันธ์ เศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข การรักษาความปลอดภัย ศาสนาวัฒนธรรม และด้านดูแลทั่วไป มีกลุ่มอาชีพของชุมชนที่มีการบริหารงานแบบครอบครัว ถ้อยทีถ้อยอาศัยสามัคคี เน้นความโปร่งใสและตรวจสอบได้ คณะกรรมการหมู่บ้านสนับสนุนด้านการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สูงอายุ คนในชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทักษะอาชีพหลากหลาย มีค่านิยมพัฒนาชุมชนร่วมกัน เทศบาลตำบลทางพระมีนโยบายพัฒนาชุมชนสร้างอาชีพ กระจายรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต สนับสนุนให้รวมกลุ่มอาชีพเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและภาคเอกชน **2) จุดอ่อน (Weaknesses)** คือ ขาดแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่มีส่วนงานดูแลการท่องเที่ยวโดยตรง ประชาชนในชุมชนไม่แสดงความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) อยู่ในกลุ่ม 1 | วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี

เกษียณอายุและเป็นผู้สูงอายุ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะไม่เพียงพอต่อกระบวนการบริหารจัดการกลุ่ม และขาดความรู้ การประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาด กลุ่มอาชีพบางกลุ่มมีลักษณะการดำเนินงานในรูปแบบครอบครัว และ ผลผลิตของชุมชนในตำบลไม่สามารถสร้างรายได้ นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทางพระมีจำนวนและองค์ความรู้ด้าน การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ขาดทักษะการบริหารจัดการ ทักษะการพัฒนาชุมชน ขาดความคิดเชิงสร้างสรรค์ ขาด จิตสาธารณะพัฒนาชุมชนร่วมกัน ประชาชนขาดการนำผลวิจัยสู่การแปรรูปวัตถุดิบในตำบลเป็นผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ ผลผลิตที่มีในตำบลไม่สามารถสร้างรายได้ให้กับตำบลได้ 3) **โอกาส (Opportunities)** คือ หน่วยงานภาครัฐส่วน ท้องถิ่นมีนโยบายพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างอาชีพ กระจายรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิต ให้การ สนับสนุนงบประมาณและเครื่องจักรในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น สนับสนุนเครื่องอบกล้วย เครื่องบำบัดน้ำเสีย ได้รับคัดเลือก ให้เป็นหมู่บ้านสีฟ้า เป็นโอกาสสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การสวนมนต์ทุกวันพุธ วันเข้าพรรษา เทศน์มหาชาติ และการบวชนาคภาคฤดูร้อน ชุมชนได้เผยแพร่กิจกรรมบนเฟซบุ๊กและไลน์ และ 4) **ภัยคุกคาม (Threats)** คือ ราคาน้ำมันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการมีราคาแพง ในขณะที่พืชผักทางการ เกษตรของเกษตรกรมีราคาถูก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของตำบลทางพระ อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอาชีพต้องการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้องค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในด้าน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวและบริการ การต้อนรับและเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการผลิตสื่อ ประชาสัมพันธ์เพื่อการขายและการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ ทักษะสัมมาชีพ เช่น การปรุงดิน การปลูกผักไฮโดรโป นิक्स การปลูกผักแนวตั้ง การปลูกผักกางมุ้ง การหมักโหนดจากมะม่วงหาวมะนาวโห่ การตัดแต่งไม้ประดับ และการเพาะเห็ด การพัฒนาศักยภาพประเด็นดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน การ เสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ภายใต้บรรยากาศแห่งกลยุธมิตรที่มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เปิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งต่างๆ ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการ ดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา นิมวัฒนากุล และปาลิรัญญ์ ฐาสิริสวัสดิ์ (2561) ที่พบว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ และเป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผล ให้องค์กรมีสมรรถนะสูง การจัดการความรู้จึงนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาองค์กร และก่อให้เกิดการพัฒนาตนใน ด้านการเปลี่ยนวิธีคิด ประกอบด้วย การปรับวิธีการทำงาน และการเปิดใจยอมรับสิ่งที่ดีกว่า และในด้านการพัฒนางาน ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมบริการ และนำไปใช้ในการทำงาน โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ คือ บุคลากรเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมด้วยบรรยากาศแห่งกลยุธมิตร พร้อมยอมรับที่จะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนา ตน และพัฒนางาน สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อให้เกิดอาชีพใหม่ด้านการท่องเที่ยวหรือธุรกิจที่ เกี่ยวข้องอื่น ๆ สรุปเป็น 2 แนวทาง—1) ส่งเสริมองค์ความรู้ทักษะ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการสัมมาชีพต่าง ๆ เช่น การ หมักโหนดจากมะม่วงหาวมะนาวโห่ การปลูกผักกางมุ้ง การท่องเที่ยวโดยชุมชน อาชีพที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์สำหรับขายสินค้า การตลาดการท่องเที่ยวและ ผลผลิตชุมชน

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ ตามแนวคิดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว (5As) แสดงให้เห็นถึงด้านสิ่งดึงดูดใจไว้อย่างน่าสนใจว่า ตำบลทางพระไม่มีทรัพยากรดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แต่ มีความโดดเด่นของทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สถาปัตยกรรมบ้านทรงไทยทั้งแบบดั้งเดิมและแบบประยุกต์ ย่า เห็ดโคนดำ แหนมเห็ด ลูกชิ้นเห็ด ปลาเปรี้ยว การนุ่งโจงกระเบนซึ่งแตกต่างกันแต่ละเทศกาล ช่างปูนปั้น ช่างแกะลาย ช่าง ปรุงเรือนไทย ช่างแทงหยวกกล้วยลายไทย และกลุ่มอาชีพ กลุ่มไม้กวาดก้านมะพร้าว กลุ่มขนมไทย กลุ่มแปรรูปไม้สัก กลุ่ม

จักรสาน ตลอดจนการละเล่นละครชาตรี การตีและรำกลองยาว นอกจากนี้พื้นที่ตำบลใกล้เคียงตำบลทางพระมีสิ่งดึงดูดใจทางวัฒนธรรม เช่น พระตำหนักคำหยาด และวัดขุนอินทประมูล ทรัพยากรดังกล่าวเป็นสิ่งดึงดูดใจด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นไทยแขนงต่าง ๆ เช่น อาหาร สถาปัตยกรรม เครื่องแต่งกาย และการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรม 50. ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของกลุ่มจังหวัดอันดามัน ถือเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่ อาหาร อาชีพ อาคาร อาภรณ์ และอัตลักษณ์ สำหรับ**ด้านที่พักแรม** พบว่า ไม่มีที่พักให้บริการ ต้องใช้บริการที่พักแรมพื้นที่ตำบลข้างเคียง อย่างไรก็ตามที่พักแรมที่ให้บริการในอำเภอโพธิ์ทอง ต้องได้รับการพัฒนาทั้งองค์ความรู้และทักษะการให้บริการและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ตลอดจนการตั้งราคาขายให้สอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกและระดับที่ให้บริการ ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนอง การให้ความเชื่อมั่น และการรู้จักและเข้าใจต่อผู้รับบริการ เพื่อสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับผู้มาใช้บริการที่พักรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร สิงห์ทอง และทัศนา ศรีสุข (2564) พบว่า การพัฒนาคุณภาพการบริการสู่ความเป็นเลิศ คือ รู้จักและเข้าใจผู้รับบริการด้วยจิตบริการ ไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้เชื่อถือไว้วางใจให้บริการภายในเวลาที่กำหนด ลดขั้นตอนการปฏิบัติ สร้างความเชื่อมั่นโดยผู้ให้บริการต้องมีความรู้ที่เชื่อถือได้ และอำนวยความสะดวกด้านที่ตั้ง เมื่อวิเคราะห์ถึง**ด้านการเข้าถึง/การเดินทางมายังชุมชน** พบว่า สามารถเดินทางเข้าถึงได้โดยรถยนต์ส่วนบุคคล มีแสงไฟส่องสว่างสองข้างทางในเวลากลางคืน มีถนนคอนกรีตเข้าสู่หมู่บ้าน แต่ถนนภายในชุมชนมีขนาดเล็ก แคบ และไม่มีป้ายบอกทาง ไม่มีรถโดยสารประจำทางภายในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน ดังนั้นผู้มีส่วนที่ดูแลและรับผิดชอบควรเร่งพัฒนาปรับปรุงปัจจัยสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เช่น ป้ายบอกทางชัดเจน สภาพถนนมีมาตรฐานรองรับยานพาหนะหลากหลายรูปแบบ เส้นทางถนนเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวสะดวกและมีไฟส่องสว่าง ระบบการขนส่งให้บริการอย่างสม่ำเสมอและเพียงพอ เช่น รถประจำทาง รถสองแถวหรือจักรยานยนต์รับจ้าง เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการขยายตัวของการท่องเที่ยวในอนาคต ใน**ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** พบว่า ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวก 4 ประเภท คือ 1) หน่วยบริการสาธารณสุข—โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2) หน่วยบริการอาหารและเครื่องดื่ม—ร้านอาหารชุมชน 3) หน่วยบริการโทรคมนาคม—ระบบโทรศัพท์ ระบบสัญญาณไร้สาย และ 4) ร้านค้าชุมชน—ร้านโชห่วย ภายในชุมชนไม่มีสถาบันการเงินให้บริการ ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อการเดินทางไปยังแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เนื่องจากสามารถตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะการมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิษุตา ร้อยพิลา และปรีดา ไชยา (2558) พบว่า องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด และงานวิจัยของสุตา พิมพ์ สรสุชาติ และคณะ (2564) พบว่า การมีสถานที่จอดรถที่รองรับ มีร้านอาหารเพียงพอสำหรับบริการนักท่องเที่ยว และมีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และผลการวิเคราะห์**ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว** พบว่า จำแนกเป็น 2 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1) กิจกรรมทางพุทธศาสนา—การสวดมนต์ และหมู่บ้านศีลห้า และ 2) กิจกรรมกลุ่มอาชีพ—โคกหนองนาโมเดล กลุ่มไม้กวาดทางมะพร้าว กลุ่มขนมไทย กลุ่มแปรรูปไม้สัก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมะม่วงหาวมะนาวโห่ และศูนย์การเรียนรู้ฟาร์มเห็ด กิจกรรมเหล่านี้เป็นหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเฉพาะของชุมชน ดังนั้น เพื่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลทางพระมีความยั่งยืนและขับเคลื่อนต่อเนื่องจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในตำบลอย่างแท้จริง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของดวงพร อ่อนหวาน และคณะ (2555) คือ ควรให้ประชาชนส่วนใหญ่รับรู้การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เปิดโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างทั่วถึง และโปร่งใส เร่งวางแผนการบริหารจัดการผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ให้ชุมชนได้รับอย่างยุติธรรมและทั่วถึง เพราะการจัดการท่องเที่ยวเป็นการใช้ทรัพยากรส่วนรวม

ของชุมชน ชุมชนต้องรับรู้ ยอมรับและได้รับผลประโยชน์ร่วมกันด้วย สำหรับแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรในพื้นที่สู่การแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่ามาซึ่งรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน เช่น การแปรรูปกล้วยน้ำว้าจากการทอดและการตาก ไปสู่การเป็นยาสมุนไพร การแปรรูปมะม่วงจากการกวนเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่น การแปรรูปมะม่วงหาวมะนาวโห่เป็นเครื่องดื่มไวน์ การทำเห็ดอบแห้ง เห็ดกระป๋อง ยาจากเห็ดโคนดำ ยกระดับและสร้างมูลค่าการแปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการวิจัย การแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากวัตถุดิบภายในชุมชน ต้องคำนึงถึงกระบวนการและผลลัพธ์การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนของชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ให้เยาวชนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้งรับการถ่ายทอดและเป็นสมาชิกของกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน ควรมีนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมวางแผนและพัฒนา รัฐควรสนับสนุนงบประมาณฝึกอบรมและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาท สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มากขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของนางคราญ ไชยเมือง (2565) พบว่า ควรมีการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความต้องการซื้อเพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและสอดคล้องกับตลาด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้กับตำบลทางพระอำเภोधุดอง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขายและการตลาด ในช่องทางต่าง ๆ บนสื่อที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม ตลอดจนประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามศักยภาพเชิงพื้นที่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2566 – 2570) ในการยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวโดยส่งเสริมการตลาดเชิงรุกมุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผ่านการสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวด้วยการวิเคราะห์ความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยว และกระตุ้นนวัตกรรมทางการตลาด ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยผ่านสื่อใหม่ ๆ และเสริมสร้างการตลาดทุกช่องทางและเชื่อมโยงกันอย่างไร้รอยต่อ เพื่อการตลาดที่มีประสิทธิภาพเข้าถึงนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มได้ทุกที่ทุกเวลา ตลอดจนประชาสัมพันธ์และสื่อสารการตลาดท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ บนพื้นฐานของศักยภาพการรองรับในแต่ละพื้นที่และความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนจนนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ผ่านการผลิตหรือแปรรูปจากทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเท่าเทียมจนนำไปสู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับข้อค้นพบของหทัยชนก คะตะสมบุรณ์ (2563) พบว่า การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนมี 4 แนวทาง—1) พัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชน 2) การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การพัฒนาศักยภาพผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ และ 4) การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนร่วมกับชุมชนอื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านนวัตกรรมของชุมชนในลักษณะที่หลากหลายร่วมกัน

3. การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมและการสร้างประสบการณ์จากการเรียนรู้ โดยการเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับเครือข่าย

การท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง สอดคล้องกับข้อค้นพบของกัลยาณี กุลชัย (2561) พบว่า ชุมชนมีเป้าหมายร่วมกันเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว—1) ต้องการให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 2) ต้องการนำรายได้จากการท่องเที่ยวมาพัฒนาชุมชน และ 3) แนะนำแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอื่นให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก นอกจากนี้มีข้อเสนอในการพัฒนาชุมชนไว้อย่างน่าสนใจว่า 1) ควรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน 2) ใช้วันสำคัญทางประเพณีมาเป็นจุดดึงดูดในการท่องเที่ยว 3) ควรพัฒนาและวางแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ และ 4) ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบจักรยานโดยชุมชนเพื่อกระจายนักท่องเที่ยว และยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่น

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานการท่องเที่ยวร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างจริงจัง เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับข้อค้นพบของรัตติยา เหนืออำนาจ และคณะ (2562) พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์มี 5 กลุ่มคน—1) ชุมชน 2) เครือข่าย/ผู้ประกอบการ 3) ภาครัฐ 4) นักท่องเที่ยว และ 5) สื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรมีการขยายกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความหลากหลายและครอบคลุมภาคที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนกำหนดเครื่องมือ เทคนิค และวิธีการศึกษาให้มีความหลากหลาย เพื่อลดความอคติและเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล รวมถึงควรมีการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างตำบล หมู่บ้าน และแหล่งท่องเที่ยวหลัก เนื่องจากเทศบาลตำบลทางพระไม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมเยือนเพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนได้ ตลอดจนควรพัฒนายุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและศักยภาพเชิงพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรมีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทำหน้าที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยตรง กำหนดให้มีส่วนงานหรือแผนกพัฒนาการท่องเที่ยวในโครงสร้างการบริหารขององค์กร ตลอดจนกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และบรรจุกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขององค์กรในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และควรมหาช่องทางจำหน่ายสินค้าชุมชนทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น ศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน อีเวนต์แสดงและจำหน่ายสินค้าชุมชน ประจำเดือน/ปี เป็นต้น ตลอดจนควรมีการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามโครงสร้างการบริหารจัดการที่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าบริการ การบริหารจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว รวมถึงพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้พร้อมรองรับ เช่น มีคฤหาสน์ท้องถิ่น การต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และคุณภาพการให้บริการ เป็นต้น และควรมีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้การส่งเสริมองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์เพื่อการส่งเสริมการขายและการตลาด ตลอดจนสนับสนุนให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2566-2570)*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2566, จาก https://secretary.mots.go.th/more_news.php?cid=60
- กัลยาณี กุลชัย. (2561). แนวทางการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 21(21), 1-18.
- ชมพู โกติรัมย์ และ สุปัญญา จันทร์เพ็ญศรี. (2565). ศึกษาชุมชนท่องเที่ยวโดยฐานทางวัฒนธรรม: ชุมชนเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(1), 140-153.
- ชมพู เนินหาด, สุชาติ นิ่มวัฒนากุล และปาลิรัญญ์ ฐาสีรสวัสดิ์. (2561). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาดน พัฒนางานอย่างสร้างสรรค์:กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี*, 29(3), 217-230.
- ดวงพร อ่อนหวาน, อามาต รัตนวงศ์, ลลิตพรรณ จรรย์สีบศรี และเบญญาภา กันทะวงศ์วาร. (2555). รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของชุมชนเพื่อการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. *ศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(2), 159 – 170.
- เทศบาลตำบลทางพระ. (2565). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2565, จาก <http://thangphra.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237>
- นงคราญ ไชยเมือง. (2565). การพัฒนาประสิทธิภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ลำไย จังหวัดลำพูน. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 12(1), 35–50.
- ประภาพร สิงห์ทอง และทัศกร ศรีสุข. (2564). การศึกษาปัจจัยการให้บริการเพื่อพัฒนาคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ กรณีศึกษาสำนักงานแรงงานจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 23(1), 159 – 172.
- ภาณุพันธุ์ อักษรเชื้อ, อุทุมพร หลอดโค และจิตติมา มโนนัย บาร์ทเลิท์. (2565). ถอดบทเรียนการอบรมเชิงปฏิบัติการ: เรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพสู่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตน์. *วารสารวิชาการ ปชมท*, 11(3), 1-12.
- รัตติยา เหนืออำนาจ, พระเทพปริยัติเมธี, และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). การพัฒนาตัวแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารมหาวิทยาลัยวิชาการ*, 7(1), 72-88.
- วิษุตา ร้อยพิลา และปรีดา ไชยา. (2558). องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยและพัฒนาวิทยาลัยการณในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(3), 197-211.
- ศศิชา หมดมลทิล. (2562). *ท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีสู่ความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน.
- สุดาพิมพ์ สรสุชาติ, สายพิน ปันทอง และจิรารัตน์ จันทวัชรกร. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านบางเขน. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35(2), 164-178.
- หทัยชนก คตะสมบูรณ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(2), 473–488.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2560). *CBT ทำอย่างไรให้ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: โปรดักส์เอน์ แอสเซสเซอร์รี่.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2562). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Albert, H. (2005). SWOT Analysis for Management Consulting. SRI Alumni Newsletter. SRI International. Retrieved from <https://www.sri.com/sites/default/files/brochures/dec-05.pdf>
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. 2nded. Australia: Hodder Education.
- Peters, T. and Waterman Jr, R. H. (2011). McKinsey 7-S model. *Leadership Excellence*, 28(10), 2011.
- Wheelen, T. L. and Hunger, J. D. (2002). *Strategic management and business policy*. 8thed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Translated Thai References

- Agsonsua, P., Lordko, U., & Bartlett, J.M. (2022). Lessons Learned Workshop: Qualitative Research Towards Human Resource Development of SomdechPhraDebaratana Medical Center. *CUAST Journal*, 11(3), 1-12. (in Thai)
- Chaimuang, N. (2021). Effectiveness Development of Community Enterprise Group Processed Product from Longan, Lamphun Province. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*. 12(1), 35-50. (in Thai)
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (Public Organization). (2017). *How is CBT Sustainable?* Bangkok: Product House Accessories Limited Partnership. (in Thai)
- Gotiram, C. & Chanphensri, S. (2022). Study of The Tourism Community Based on Culture: Koakkeak Community Bankba-In District Ayutthaya Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 7(1), 140-153. (in Thai)
- Khatasombun, H. (2020). Community Potential Development to Create Sustainable Economic Foundations: Case Study of Noen Sala Subdistrict. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(2), 473-488. (in Thai)
- Kullachai, K. (2018). Guidelines for Created Tourist Route Linking the Community Based Tourism Network by the Community Participation in the Area of Chao Phraya River Estuary, Samut Prakarn Province. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 21(21), 1-18. (in Thai)
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). Third National Tourism Development Plan for 2023-2027. Retrieved November 22, 2023, from https://secretary.mots.go.th/more_news.php?cid=60 (in Thai)
- Modmontin, S. (2019). *Community-Based Tourism the Way to Sustainability*. Bangkok: GSB Research. (in Thai)
- Nernhad, C., Nimwatanakul, S., & Thasirasawa, P. (2018). Knowledge Management for Self Development and Work Creation: A Case Study of Support Staff at Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi. *Journal of Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi*, 29(3), 217-230. (in Thai)
- Nuaamnatt, R., Phratheppariyatmethi & Kerdvichai, N. (2019). Developing Model of Creative Community Based Tourism Management in Nakornsawan Province. *Mahachula Academic Journal*, 7(1), 72-88. (in Thai)
- Onwan, D., Rattanawong, A., Junsutsee, L., & Kantawongwan, B. (2012). Models of Tourism Activities Appropriate for The Capability and Context of The Community for Development of Community-Base Tourism Business in San Kampaeng District, Chiang Mai Province. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*. 12(2), 159 – 170. (in Thai)

- Roiphila, W. & Chaiya, P. (2015). Tourism Resources Components Affecting Creative Tourism in Kalasin. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*, 10(3), 197-211. (in Thai)
- Sangpikul, A. (2022). *Research Methodology for Tourism and Hospitality*. Bangkok: CU Press. (in Thai)
- Singthong, P. & Srisook, T. (2021). Service Factors for Quality of Service Excellence, Case Study of Provincial Labour Office Nakhonsawan. *Journal of Management Science Review*, 23(1), 159 – 172. (in Thai)
- Sorasuchart, S., Panthong, S., & Jantawatcharakorn, J. (2021). Factors that influence Thai Traverles's decision in creative tourism at Baan Bangkhen. *Suthiparithat Journal*, 35(2), 164-178. (in Thai)
- Thangphra Subdistrict Municipality. (2022). *Background*. Retrieved July 16, 2022, from <http://thangphra.go.th/public/texteditor/data/index/menu/237> (in Thai)